

mus, ha végképp nem lehetett kitérni előle, még mindig kisebb rossz volt.

A nyugati szövetségesek partra szálltak Szicíliában, majd megdől a Mussolini rendszere, és 1943 nyarán Olaszország kivált a háborús küzdelmekből. Kállay ekkor, felettébb gyakorlatiatlanul, úgy próbálta megoldani dilemmáját, hogy titokban szervezni kezdte hazája fegyverletételét, de csakis a nyugati hatalmakkal szemben. A hidegháborús korszak marxista történészei minden alap nélkül úgy vélekedtek, hogy Berlin egyenesen bátorította Kállay tapogatózását, mert a nácik, érzékelve a keleti front összeomlását, szívesen összeálltak volna a „nyugati imperialistákkal” a közös bolsevista ellenfél ellen. Effajta összejátszásra utalhat szerintük az a kimondatlan egyezség is, melynek értelmében a brit és amerikai légierő tartózkodott Magyarország bombázásától, viszont Magyarország vállalta volna, hogy nem lövi a légterén áthaladó brit és amerikai repülőgépeket. E történészek szerint az egyezség a gyakorlatban a Birodalom érdekeit szolgálta, hiszen a magyar hadiipar, a vasúti hálózat és a vízi utak *de facto* a németek kezében voltak.⁸

Kállay naiv módon szem elől tévesztette a régió geopolitikai realitásait, a brit–amerikai–szovjet kapcsolatok politikai bázisát, valamint e nagy szövetség katonai hátterét – s közben kétszínűen, opportunistá módon politizált. Az volt a célja, hogy megóvja az ország integritását – ideértve az 1938–41 között visszaszerzett területek megtartását –, és hogy fenntartsa a dzsentrí uralom alatt álló társadalom szociális-gazdasági rendjét. Miközben mindenképpen el akarta kerülni az ország szovjet megszállását, nem tett óvintézkedéseket a kívülről jövő német támadás, illetve egy nácibarát államcsíny elhárítására. Így például megtehetette volna, hogy fokozatosan felváltja a tisztikar nyíltan németbarát tagjait olyanokkal, akik feltehetőleg Magyarország és kormányzója iránt lojálisak; és az ország határain belül állomásozó magyar hadtesteket harckészültségben tartja. 1944 elején még mindig 14 magyar hadosztály állomásozott magyar területen, és ez a haderő számos magyar katonai szakértő véleménye szerint bizvást feltartóztathatta volna a viszonylag gyengén felszerelt német erőket, ha rögtön megtették volna a kellő megelőző lépéseket, amint beérkeztek az első hírszerzői jelentések a német csapatok határ menti összevonásáról.⁹

Ám az is lehetséges, hogy Magyarország akkor sem kerülhette volna el a rettegett katasztrófát, ha Kállay meghozza a megfelelő intézkedéseket. Hogy mást ne mondjunk, egy percig sem lehetett volna abban biztos, hogy a magyar haderő – még akár maximális elővigyázatosság mellett is – hajlandó lett volna németellenes harci cselekményekbe bonyolódni. Ez legalábbis részben bebizonyosodott 1944 októberében, amikor Horthy